

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU****Predmet br. IT-03-67****TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA****PROTIV****VOJISLAVA ŠEŠELJA****DRUGA IZMENJENA OPTUŽNICA**

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim ovlašćenjima iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: Statut Međunarodnog suda), optužuje:

VOJISLAVA ŠEŠELJA

za **ZLOČINE PROTIV ČOVEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kako sledi:

OPTUŽENI

1. **Vojislav ŠEŠELJ**, sin Nikole ŠEŠELJA, rođen je 11. oktobra 1954. godine u Sarajevu, u Republici Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Bosna i Hercegovina). Diplomirao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Fakultetsku diplomu stekao je 1976, zvanje magistra 1978, a zvanje doktora nauka 1979. godine. Od 1981. do 1984, predavao je političke nauke kao asistent na Sarajevskom univerzitetu.

2. Mada je počeo kao komunist, **Vojislav ŠEŠELJ** je na kraju postao kritičar komunističkog režima u bivšoj Jugoslaviji, a početkom osamdesetih godina razvio je bliske veze sa grupom srpskih nacionalista. Godine 1984. osuđen je za "kontrarevolucionarnu delatnost" i izrečena mu je kazna od osam godina zatvora. Nakon što mu je Vrhovni sud

Prevod

Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SFRJ) smanjio kaznu, pušten je iz zatvora 1986. godine.

3. Kad je pušten na slobodu, **Vojislav ŠEŠELJ** se nastanio u Beogradu i nastavio da se bavi nacionalističkom politikom. Godine 1989. oputovao je u SAD i upoznao predsednika Pokreta četnika u slobodnom svetu Momčila Đujića, koji ga je na dan 600. godišnjice Kosovske bitke – 28. juna 1989. godine – imenovao za četničkog vojvodu, što znači vođu. Nakon što mu je dodeljena ta titula, **Vojislav ŠEŠELJ** je putovao po SAD, Kanadi, Australiji i Zapadnoj Evropi sakupljajući sredstva kojima će finansirati svoju nacionalističku delatnost. Dana 23. januara 1990. godine, **Vojislav ŠEŠELJ** je postao vođa Srpskog slobodarskog pokreta, a 14. marta 1990. ušao je u koaliciju sa Vukom Draškovićem, takođe srpskim nacionalistom, i osnovao Srpski pokret obnove (u daljem tekstu: SPO).

4. U junu 1990. godine, **Vojislav ŠEŠELJ** je osnovao stranku Srpska narodna obnova, koja je kasnije preimenovana u Srpski četnički pokret (u daljem tekstu: SČP). Na izborima u decembru 1990. godine, njegova stranka je osvojila skoro 100.000 glasova. Ubrzo nakon toga, vlasti SFRJ su zabranile SČP. Dana 23. februara 1991. godine, **Vojislav ŠEŠELJ** je izabran za predsednika novoosnovane Srpske radikalne stranke (u daljem tekstu: SRS). Od 23. februara 1991. do 28. aprila 1994. godine i dalje je bio lider SČP, koji je i dalje postojao i delovao ili paralelno sa SRS ili u njenom sklopu. U junu 1991. godine **Vojislav Šešelj** izabran je za poslanika Skupštine Republike Srbije. Na gotovo svakodnevnim mitinzima i tokom predizborne kampanje, pozivao je na jedinstvo Srba i na rat protiv “istorijskih neprijatelja” Srbije, odnosno protiv stanovništva hrvatske, muslimanske i albanske nacionalnosti na teritoriji bivše Jugoslavije. Dodatne relevantne istorijske i političke činjenice iznose se u Dodatku I ove optužnice.

Prevod

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST**Član 7(1) Statuta Međunarodnog suda**

5. **Vojislav ŠEŠELJ** snosi individualnu krivičnu odgovornost za zločine koji se navode u članovima 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda i koji su opisani u ovoj optužnici, koje je on planirao, naredio, podsticao, počinio ili čije je planiranje, pripremu ili izvršenje na drugi način pomagao i podržavao. Kad u ovoj optužnici koristi reč “počiniti”, tužilac nema nameru da sugeriše da je optuženi fizički počinio sve zločine za koje se tereti kao lično odgovoran. Navodi o fizičkom činjenju su izneti samo po pitanju optužbi za progon, (tačka 1) vršen putem direktnog i javnog etničkog omalovažavanja (paragrafi 15 i 17(k)), u vezi s govorima optuženog u Vukovaru, Malom Zvorniku i Hrtkovcima, putem deportacije i prisilnog premeštanja (paragrafi 15 i 17(i)), u vezi s govorom optuženog u Hrtkovcima, te po pitanju optužbi za deportaciju i nehumana dela (prisilno premeštanje) (tačke 10-11, paragrafi 31-33), u vezi sa govorom optuženog u Hrtkovcima. Reč “počiniti” u ovoj optužnici uključuje učestvovanje **Vojislava ŠEŠELJA** u udruženom zločinačkom poduhvatu u svojstvu saizvršioca. Kad u ovoj optužnici koristi reč “podsticao”, optužba optuženog **Vojislava ŠEŠELJA** tereti da je svojim govorima, izjavama, radnjama i/ili propustima doprineo da se kod izvršilaca stvori odluka da počine navedena krivična dela.

6. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu. Svrha tog udruženog zločinačkog poduhvata bila je da se, činjenjem zločina koji predstavljaju kršenje odredbi članova 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda, većina Hrvata, Muslimana i drugih stanovnika nesrpske nacionalnosti silom trajno ukloni sa otprilike jedne trećine teritorije Republike Hrvatske (u daljem tekstu: Hrvatska) i velikih delova Bosne i Hercegovine, kao i iz nekih delova Vojvodine u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Srbija), kako bi ta područja postala deo nove države pod dominacijom Srba. U Hrvatskoj su ta područja obuhvatala oblasti koje su srpske vlasti nazivale “SAO Krajina” (odnosno Srpska Autonomna Oblast Krajina), “SAO Zapadna Slavonija” i “SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem” (posle 19. decembra 1991, “SAO Krajina” se pojavljuje pod nazivom RSK (Republika Srpska Krajina), a dana 26. februara 1992, SAO Zapadna Slavonija i SAO Slavonija, Baranja i Zapadni Srem ušle su u sastav RSK), kao i “Dubrovačku republiku”. U Bosni i Hercegovini, ta područja su obuhvatala Bosanski Šamac, Zvornik, pet opština poznatih pod

Prevod

imenom “šire područje Sarajeva” (Ilijaš, Vogošća, Novo Sarajevo, Ilidža i Rajlovac), Bijeljini, Mostar, Nevesinje i Brčko.

7. Zločini navedeni u ovoj optužnici bili su deo cilja ovog udruženog zločinačkog poduhvata, a **Vojislav ŠEŠELJ** je s drugim učesnicima u udruženom zločinačkom poduhvatu delio nameru potrebnu za činjenje svakog tog zločina. Alternativno, zločini navedeni u tačkama 1, 4, 8, 9 i 12 do 14 ove optužnice bili su prirodne i predvidive posledice ostvarenja cilja ovog udruženog zločinačkog poduhvata, a **Vojislav ŠEŠELJ** je bio svestan da su takvi zločini mogući ishod ostvarenja udruženog zločinačkog poduhvata.

8. (a) Gorenavedeni udruženi zločinački poduhvat nastao je pre 1. avgusta 1991. i trajao najmanje do decembra 1995. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu do septembra 1993, kad je došao u sukob sa Slobodanom Miloševićem. **Vojislav ŠEŠELJ** je na ostvarenju cilja udruženog zločinačkog poduhvata radio u dogovoru s njegovim učesnicima. Svaki učesnik u sklopu udruženog zločinačkog poduhvata odigrao je svoju ulogu koja je značajno doprinela ostvarenju cilja ovog poduhvata. Među učesnicima u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu bili su Slobodan MILOŠEVIĆ, general Veljko KADIJEVIĆ, general Blagoje ADŽIĆ, pukovnik Ratko MLADIĆ, Radmilo BOGDANOVIĆ, Jovica STANIŠIĆ, Franko SIMATOVIĆ zvani Frenki, Radovan STOJČIĆ zvani Badža, Milan MARTIĆ, Goran HADŽIĆ, Milan BABIĆ, Radovan KARADŽIĆ, Momčilo KRAJIŠNIK, Biljana PLAVŠIĆ, Željko RAŽNATOVIĆ zvani Arkan, kao i druge političke ličnosti iz S(F)RJ, Republike Srbije, Republike Crne Gore i iz rukovodstva bosanskih i hrvatskih Srba. Među učesnicima u udruženom zločinačkom poduhvatu bile su i “srpske snage”, što je zajednički naziv za pripadnike Jugoslovenske narodne armije (u daljem tekstu: JNA), kasnije Vojske Jugoslavije (u daljem tekstu: VJ), novoformirane srpske Teritorijalne odbrane (u daljem tekstu: TO) u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, vojske Republike Srpske Krajine (u daljem tekstu: SVK), vojske Republike Srpske (u daljem tekstu: VRS), TO i Srbije i Crne Gore, snaga lokalne srpske policije i policijskih snaga Republike Srbije i Republike Srpske (u daljem tekstu: snage MUP), uključujući Resor državne bezbednosti (u daljem tekstu: DB) Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, kao i za pripadnike specijalnih snaga srpske policije u SAO Krajini i u RSK koje su se obično nazivale “Martićeva policija”, “martićevci”, “Policija SAO Krajine” ili “Milicija SAO Krajine” (u daljem tekstu, zajedno: Martićeva

Prevod

policija), te pripadnike paravojnih snaga iz Srbije i Crne Gore, paravojnih snaga bosanskih Srba i hrvatskih Srba i dobrovoljačkih jedinica kao što su četnici ili šešeljevci.

(b) Alternativno, gorenavedeni pojedinci i grupe učestvovali su u udruženom zločinačkom poduhvatu i sprovođili su njegov cilj koristeći lica i grupe koji su činili deo srpskih snaga, definisanih u paragrafu 8(a) gore, za izvršavanje *actus reus* zločina navedenih u ovoj optužnici.

(c) **Vojislav ŠEŠELJ** je odgovoran za sve zločine čiji su *actus reus* izvršila lica koja je koristio ili on ili neki drugi učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, pri čemu je taj *actus reus* činio deo cilja udruženog zločinačkog poduhvata ili (i) se moglo predvideti da bi lice koje je koristio **Vojislav ŠEŠELJ**, ili bilo koji drugi učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu moglo da poćini taj zločin u cilju izvršenja *actus reus* zločina, a (ii) **Vojislav ŠEŠELJ** je svesno prihvatio tu mogućnost – to jest, bio je svestan da su ti zloćini moguća posledica sprovođenja udruženog zločinačkog poduhvata i odlučio je da učestvuje u tom poduhvatu.

9. **Vojislav ŠEŠELJ**, kao predsednik SRS, bio je istaknuta politička lićnost u SFRJ/SRJ u periodu na koji se odnosi ova optužnica. Zagovarao je politiku ujedinjenja “svih srpskih zemalja” u homogenu srpsku državu. Takozvanu liniju Karlobag-Ogulin-Karlovac-Virovitica oznaćio je kao zapadnu granicu te nove srpske države (koju je nazivao “Velika Srbija”) koja uključuje Srbiju, Crnu Goru, Makedoniju i znatne delove Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

10. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao je u udruženom zločinačkom poduhvatu na sledeće načine:

- a. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao u regrutovanju, formiranju, finansiranju, snabdevanju, pružanju podrške i rukovođenju srpskim dobrovoljcima povezanim sa SRS i/ili SĆP, putem i/ili uz pomoć Kriznog štaba SRS, koji se tada zvao Ratni štab. Te dobrovoljaćke jedinice su bile osnovane i podržavane da bi pomogle u izvršenju ovog udruženog zločinačkog poduhvata ćinjenjem zloćina kojim se krše odredbe ćlanova 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda.

Prevod

- b. **Vojislav ŠEŠELJ** je držao huškačke govore u medijima, na javnim nastupima i prilikom svojih poseta dobrovoljačkim jedinicama i drugim srpskim snagama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, podstičući te snage na činjenje zločina kojim se krše odredbe članova 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda.
- c. **Vojislav ŠEŠELJ** je zagovarao i podsticao stvaranje homogene “Velike Srbije”, koja bi konkretno obuhvatala područja navedena u ovoj optužnici, putem sile, te na taj način učestvovao u širenju ratne propagande i raspirivanju mržnje prema nesrpskom stanovništvu.
- d. U svojim javnim govorima **Vojislav ŠEŠELJ** je pozivao na proterivanje hrvatskih civila iz delova pokrajine Vojvodine u Srbiji, i tako podsticao svoje sledbenike i lokalne vlasti da učestvuju u kampanji progona lokalnog hrvatskog stanovništva.
- e. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao u planiranju i pripremama za preuzimanje vlasti u gradovima i selima u dve srpske autonomne oblasti u Hrvatskoj i u opštinama Bosanski Šamac, Zvornik, na “širem području Sarajeva”, te u opštinama Bijeljina, Mostar, Nevesinje i Brčko u Bosni i Hercegovini, kao i u kasnijem prisilnom uklanjanju većine nesrpskog stanovništva sa tih područja.
- f. **Vojislav ŠEŠELJ** je učestvovao u pružanju finansijske, materijalne, logističke i političke podrške potrebne za takvo preuzimanje vlasti. Tu podršku, uz pomoć Slobodana Miloševića, obezbedio je od srpskih vlasti i Srba iz inostranstva, gde je prikupljao sredstva za podršku ostvarenju cilja udruženog zločinačkog poduhvata.
- g. **Vojislav ŠEŠELJ** je regrutovao srpske dobrovoljce povezane sa SRS i indoktrinirao ih svojom ekstremnom nacionalističkom retorikom kako bi učestvovali u prisilnom uklanjanju nesrpskog stanovništva sa ciljnih područja putem činjenja zločina iz ove optužnice na naročito nasilan i brutalan način.

Prevod

11. **Vojislav ŠEŠELJ** je svesno i hotimično učestvovao u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu, imajući istu nameru kao i drugi učesnici tog poduhvata ili svest o predvidivim posledicama njihovih postupaka. Po tom osnovu, on za ove zločine snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta Međunarodnog suda, pored odgovornosti koju po istom članu snosi zato što je planirao, naredio, podsticao, fizički počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu i izvršenje ovih zločina.

OPŠTI NAVODI

12. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini postojalo je stanje oružanog sukoba. Postojao je neksus između tog stanja oružanog sukoba i zločina koji su, kako se ovde navodi, počinjeni u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i delovima Vojvodine u Srbiji.

13. Sve vreme na koje se odnosi ova optužnica, **Vojislav ŠEŠELJ** je bio dužan da se pridržava zakona i običaja koji regulišu vođenje oružanih sukoba.

14. Ponašanje za koje se tereti kao za zločin protiv čovečnosti bilo je deo rasprostranjenog ili sistematskog napada usmerenog protiv hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila na širokim područjima Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine u Srbiji. Što se tiče ponašanja za koje se tereti kao za zločin protiv čovečnosti, **Vojislav ŠEŠELJ** je delovao znajući da se vrše napadi na civilno stanovništvo i da njegova dela predstavljaju deo tih napada.

OPTUŽBE:

TAČKA 1 (PROGONI)

15. Od 1. avgusta 1991. ili približno od tog datuma pa barem do septembra 1993. godine, **Vojislav ŠEŠELJ**, delujući pojedinačno ili kao učesnik u udruženom zločinačkom

Prevod

poduhvatu, planirao je, naredio, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje progona hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog civilnog stanovništva na teritoriji SAO SBZS (Slavonija, Baranja i Zapadni Srem), u opštinama Zvornik, na “širem području Sarajeva”, Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, kao i u delovima Vojvodine u Srbiji.

16. Tokom celog tog perioda, srpske snage, definisane u paragrafu 8(a) gore, uključujući dobrovoljce koje je regrutovao i/ili podstrekavao **Vojislav ŠEŠELJ**, napadale su i preuzimale kontrolu nad gradovima i selima na tim teritorijama. Nakon preuzimanja vlasti, te srpske snage, u saradnji sa lokalnim srpskim vlastima, uspostavile su režim progona sračunat na to da se nesrpsko civilno stanovništvo istera sa tih teritorija.

17. Ti progoni su činjeni na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi, a obuhvatali su sledeće:

- a. [IZOSTAVLJENO]¹ ubistvo mnogih hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila, uključujući žene, decu i starije osobe, u opštini Vukovar i u opštinama, Zvornik, na “širem području Sarajeva”, Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, o čemu se pojedini iznose u paragrafima od 18 do 27 ove optužnice.
- b. Dugotrajno i rutinsko zatvaranje i zatočenje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila u zatočeničkim objektima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, uključujući zarobljeničke logore u Vukovaru, Zvorniku, na “širem području Sarajeva”, Mostaru i Nevesinju, opisano u paragrafima od 28 do 30 ove optužnice.
- c. Uspostavljanje i održavanje nehumanih životnih uslova za hrvatske, muslimanske i druge nesrpske civile u pomenutim zatočeničkim objektima.

---

¹ Reč [IZOSTAVLJENO] ukazuje na izmenu u skladu s Odlukom u vezi s primenom pravila 73bis, koju je Pretresno veće donelo 8. novembra 2006. godine.

Prevod

- d. Ubijanje i stalno mučenje i premlaćivanje zatočenih civila hrvatske, muslimanske i druge nesrpske nacionalnosti u pomenutim zatočeničkim objektima.
- e. Dugotrajan i čest prisilni rad hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila zatočenih u pomenutim zatočeničkim objektima ili držanih u kućnom pritvoru u svojim domovima u Vukovaru, Zvorniku, na “širem području Sarajeva”, i u Mostaru. Prisilni rad obuhvatao je kopanje grobova, utovarivanje municije za srpske snage, kopanje rovova, kao i druge vidove fizičkog rada na frontu.
- f. Seksualno zlostavljanje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila od strane srpskih vojnika prilikom zarobljavanja i tokom zatočenja u pomenutim zatočeničkim objektima.
- g. Uvođenje restriktivnih i diskriminacionih mera protiv hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog civilnog stanovništva, uključujući osobe u Zvorniku, na “širem području Sarajeva”, u Mostaru i Nevesinju u Bosni i Hercegovini, ali i u delovima Vojvodine u Srbiji, kao što su ograničavanje slobode kretanja, uklanjanje sa položaja vlasti u lokalnim institucijama državne vlasti i u policiji, otpuštanje sa posla, uskraćivanje prava na zdravstvenu zaštitu i samovoljni pretresi kuća.
- h. Mučenje, premlaćivanje i pljačkanje hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila.
- i. Deportacija ili prisilno premeštanje desetina hiljada hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila sa gorenavedenih teritorija i iz delova Vojvodine u Srbiji, opisano u paragrafima od 31 do 33.
- j. Namerno uništavanje domova i druge javne i privatne imovine, kulturnih ustanova, istorijskih spomenika i verskih objekata hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog civilnog stanovništva u opštini Vukovar u Hrvatskoj, te u

Prevod

opštini Zvornik, na “širem području Sarajeva” i u opštinama Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, opisano u paragrafu 34.

- k. Direktno i javno omalovažanje hrvatskog, muslimanskog i drugog nesrpskog stanovništva u Vukovaru, Zvorniku i Hrtkovcima putem govora mržnje, a na osnovu njihove nacionalne pripadnosti.

Svojim učešćem u ovim delima, **Vojislav ŠEŠELJ** je počinio:

Tačka 1: Progone na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članovima 5(h) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

~~TAČKE OD 2 DO 4~~

(UBISTVO)

18. Od 1. avgusta 1991. ili približno od tog datuma pa do juna 1992. godine, na teritoriji SAO SBZS u Vukovaru, a od 1. marta 1992. ili približno od tog datuma pa barem do septembra 1993. u opštini Zvornik, na “širem području Sarajeva”, te u opštinama Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, **Vojislav ŠEŠELJ**, delujući pojedinačno ili kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, planirao je, naredio, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje [izostavljeno] ubistva hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila, kao što se navodi u paragrafima 20-22, 24, 26 i 27.

HRVATSKA

Prevod

[Izostavljeno]

19. [Izostavljeno]

SAO SBZS - VUKOVAR

20. U novembru 1991. godine, u toku borbi koje su srpske snage vodile da bi zauzele Vukovar, **Vojislav ŠEŠELJ** je obišao grad i javno izjavio da “nijedan ustaša ne sme živ da izađe iz Vukovara”, podstičući na taj način ubijanje Hrvata. Dana 20. novembra 1991. ili približno tog datuma, kao deo opšte kampanje progona, srpske snage, uključujući dobrovoljce koje je regrutovao i/ili podstrekavao **Vojislav ŠEŠELJ**, odvele su oko četiri stotine Hrvata i drugih nesrba iz vukovarske bolnice nakon što su Srbi preuzeli vlast u tom gradu. Oko tri stotine tih nesrba prebačeno je u kasamu JNA, a zatim na poljoprivredno dobro Ovčara, oko pet kilometara južno od Vukovara. Tu su pripadnici srpskih snaga satima tukli i mučili žrtve. Tokom večeri 20. novembra 1991. godine, vojnici su žrtve u grupama od 10-20 ljudi prevezli na jedno udaljeno stratište između poljoprivrednog dobra Ovčara i Grabova, gde su iz vatrenog oružja ubili oko **dve stotine pedeset i pet** nesrba iz vukovarske bolnice. Njihova tela zakopana su u masovnu grobnicu. Imena žrtava ovih ubistava navode se u Dodatku III u prilogu ove optužnice.

21. Nakon što su srpske snage preuzele kontrolu nad Vukovarom 18. novembra 1991. godine, u “Veleprometu” se okupilo više od hiljadu civila. Neke su srpske snage primorale da odu tamo, a drugi su otišli dobrovoljno, tražeći zaštitu. Do 19. novembra 1991, u “Veleprometu” se okupilo oko dve hiljade ljudi. JNA je otprilike osam stotina od njih smatrala ratnim zarobljenicima. Uveče tog 19. novembra 1991, ubrzo nakon što je JNA počela da prebacuje navodne ratne zarobljenike u svoj zatvorski objekat u Sremskoj Mitrovici u Srbiji, srpske snage, među kojima su bili dobrovoljci koje je regrutovao i/ili podstrekavao **Vojislav ŠEŠELJ**, izdvojile su određeni broj pojedinaca iz te grupe navodnih ratnih zarobljenika. Te izdvojene pojedince izveli su iz “Veleprometa” i ubili. Tela nekih od tih žrtava prebačena su na poljoprivredno dobro Ovčara i zakopana u masovnu grobnicu, a

Prevod

tela šest žrtava ostavljena su da leže na zemlji iza “Veleprometa”. Imena ovih šest žrtava ubistva navode se u Dodatku IV ove optužnice.

BOSNA i HERCEGOVINA

ZVORNIK

22. U martu 1992, **Vojislav ŠEŠELJ** je održao govor na mitingu u Malom Zvorniku, koji leži na drugoj obali reke Drine preko puta Zvornika. **Vojislav ŠEŠELJ** je rekao: ”Draga braćo četnici, naročito vi sa druge strane reke Drine, vi ste najveći junaci. Očistićemo Bosnu od pagana i pokazaćemo im put koji vodi na istok, gde im je i mesto”. Tim govorom podstakao je progon nesrba u Zvorniku. U aprilu 1992. godine, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci i “Arkanovi tigrovi”, napale su grad Zvornik i preuzele kontrolu nad njim i okolnim selima. U tom napadu, srpske snage su ubile mnogo nesrpskih civila. Dana 9. aprila 1992. godine ili približno tog datuma, srpske snage, uključujući pripadnike Arkanove jedinice pogubili su dvadeset muškaraca i mladića, bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, u gradu Zvorniku. Nakon preuzimanja vlasti, nesrbi su redovno zatočavani, premlaćivani, mučeni i ubijani. Od aprila do jula 1992. godine, stotine nesrpskih civila zatočeno je u Zvorniku ili u njegovoj okolini, i to u fabrici obuće “Standard”, u Ciglani, na Ekonomiji, u Domu kulture u Drinjači i u Domu kulture u Čelopeku. Dana 12. maja 1992. godine ili približno tog datuma, na Ekonomiji, srpske snage, među kojima je bio vođa jedne grupe šešeljevaca, pretukle su na smrt zatočenika Nesiba Dautovića. U junu ili julu 1992. godine, srpske snage, uključujući dobrovoljce poznate kao šešeljevci, ubile su jednog zatočenog muškarca nesrpske nacionalnosti u Ciglani. Od 30. do 31. maja 1992. godine, srpske snage, uključujući grupu šešeljevaca, mučile su i ubile 88 muškaraca bosanskih Muslimana u Domu kulture u Drinjači. U periodu od 1. do 5. juna 1992, srpske snage su ubile više od 150 muškaraca, bosanskih Muslimana, u Tehničkoj školi u Karakaju. U periodu od 7. do 9. juna 1992, srpske snage su ubile više od 150 zatočenika u Gerinoj klanici. Od 1. do 26. juna 1992. godine srpske snage su ubile više od četrdeset zatočenih muškaraca nesrpske nacionalnosti u Domu kulture u Čelopeku. Imena žrtava ubistava iz Ciglane, Doma kulture u Drinjači, Tehničke škole u Karakaju,

Prevod

Gerine klanice i Doma kulture u Čelopeku čiji identitet je utvrđen navode se u Dodatku V ove optužnice.

[Izostavljeno]

23. [Izostavljeno]

“ŠIRE PODRUČJE SARAJEVA”

24. Počev od aprila 1992. godine, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci, napale su gradove i sela na “širem području Sarajeva”, uključujući mesto Ilijaš i selo Lješevo u opštini Ilijaš, selo Svrake u opštini Vogošća i naselje Grbavica u opštini Novo Sarajevo i preuzele kontrolu nad njima. Nakon preuzimanja vlasti, nesrbi su redovno zatočavani, premlaćivani, mučeni i ubijani. Dana 5. juna 1992. ili približno tog datuma, pripadnici jedne jedinice šešeljevaca ubili su 22 civila nesrpske nacionalnosti u selu Lješevo. Tokom leta 1993, pripadnici jedne jedinice šešeljevaca odrekli su glavu jednom civilu i ubili četiri ratna zarobljenika na području Crne Rijeke u opštini Ilijaš. Tokom leta 1993, pripadnici jedne jedinice šešeljevaca ubili su na brdu Žuč u opštini Vogošća dvadeset pet muškaraca nesrpske nacionalnosti korišćenih kao živi štit i dvojicu muškaraca nesrpske nacionalnosti koji su odbili da budu upotrebljeni kao živi štit. Dana 17. jula 1993, pripadnici jedne jedinice šešeljevaca na Igmanu u opštini Ilidža ubili su dva ratna zarobljenika: Živka Krajišnika i Rusmira Hamalukića. Imena žrtava ubistva [IZOSTAVLJENO] u Lješevu i na Žuči čiji identitet je utvrđen navedena su u Dodatku VII ovoj optužnici.

[Izostavljeno]

25. [Izostavljeno]

MOSTAR

26. U periodu od aprila 1992. do juna 1992. godine, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci, napale su grad Mostar i okolna sela i preuzele kontrolu nad njima. Nakon napada, nesrbi su redovno zatočavani, premlaćivani, mučeni i ubijani. Dana

Prevod

13. juna 1992. ili približno tog datuma, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci, zarobile su osamdeset osam civila nesrpske nacionalnosti iz naselja Zalik i sela Potoci, Kutu Livač, Vrapčići i drugih okolnih sela i prebacile ih na fudbalski stadion u selu Vrapčići, tamo ih zatvorile u svlačionicu i potom ubile. Tela tih nesrba pronađena su na deponiji u Uborku. Dana 13. juna 1992. ili približno tog datuma, srpske snage su zarobile osamnaest civila nesrba iz Zalika i prebacile ih u gradsku mrtvačnicu u Sutini. Nakon toga su ubijeni u Sutini, u blizini gradske mrtvačnice, a potom bačeni u jednu jamu pored Neretve. U tom zatočavanju i ubijanju učestvovali su šešeljevci. Imena žrtava ubistva [IZOSTAVLJENO] u Uborku i Sutini čiji je identitet utvrđen navedena su u Dodatku IX ovoj optužnici.

NEVESINJE

27. U junu 1992. godine, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci, preuzele su kontrolu nad gradom Nevesinjem i napale muslimanska sela u toj opštini. Tokom tog perioda nesrbi su redovno zatočavani, premlaćivani, mučeni i ubijani. Dana 22. juna 1992. ili približno tog datuma, srpske snage, uključujući dobrovoljce zvane šešeljevci, u šumi na području Veleža zarobile su sedamdeset šest civila Muslimana i odvele ih u osnovnu školu u selu Dnopolje u dolini Zijemlje. Muškarce su odvojili od žena i dece. Ti muškarci su ubijeni. Njihova tela su pronađena na mestu zvanom Teleća Lastva. Žene i deca su prebačeni u toplanu u Kilavcima, Nevesinje, i tamo zatočeni. Četrdeset četvoro njih je ubijeno u jami na deponiji u Lipovači. Šešeljevci su učestvovali u njihovom zatočavanju i ubijanju. Pet žena iz toplane je potom zatočeno u odmaralištu na Boračkom jezeru u opštini Konjic, koje su srpske snage, uključujući šešeljevce, koristile kao vojnu bazu. Od pet žena zatočenih na toj lokaciji, dve su kasnije ubijene – Fadila Mahinić i Mirsada Mahinić. Dana 26. juna 1992. ili približno tog datuma, jedanaest civila Muslimana s područja Hrušte i Kljune zarobljeno je u Telećoj Lastvi. Zatočeni su i mučeni u osnovnoj školi u Zijemlju. Sedmoro ih je odvedeno i potom ubijeno. Njihova tela su pronađena u jednoj jami u Zijemlju. U tim ubistvima su učestvovali i šešeljevci. Imena žrtava ubistva [IZOSTAVLJENO] u jami Lipovača [IZOSTAVLJENO] čiji je identitet utvrđen, kao i

Prevod

imena žrtava ubistva [IZOSTAVLJENO] čiji je identitet utvrđen i čija su tela pronađena u Telećoj Lastvi i u jami u Zijemlju, navedena su u Dodatku X ovoj optužnici.

Svojim učešćem u ovim delima, **Vojislav ŠEŠELJ** je počinio:

Tačka 2: [Izostavljeno]

Tačka 3: [Izostavljeno]

Tačka 4: Ubistvo, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, kažnjivo po članu 3 i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE ~~od 5 do 7~~ 8 i 9

(MUČENJE i OKRUTNO POSTUPANJE)

28. Od avgusta 1991. do septembra 1993. godine, **Vojislav ŠEŠELJ**, delujući pojedinačno ili kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, planirao je, naredio, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje zatvaranja u nehumanim uslovima muslimanskih, hrvatskih i drugih nesrpskih civila na gorenavedenim teritorijama.

29. Srpske snage, uključujući dobrovoljačke jedinice koje je regrutovao i/ili podstrekavao **Vojislav ŠEŠELJ**, zarobile su i zatočile stotine hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila. Ti civili su držani u kraćem ili dužem zatočeništvu u sledećim zatočeničkim objektima:

- a) Skladište "Veleprometa", Vukovar, SAO SBZS, novembar 1991, objekat je vodila JNA, oko hiljadu dvesta zatočenika.

Prevod

- b) Poljoprivredno dobro Ovčara, okolina Vukovara, SAO SBZS, novembar 1991, objekat je vodila JNA, oko tri stotine zatočenika.
- c) [Izostavljeno]
- d) [Izostavljeno]
- e) Fabrika obuće “Standard”, Cigлана, Ekonomija, Dom kulture u Drinjači, Tehnička škola u Karakaju, Gerina klanica i Dom kulture u Čelopeku, Zvornik, Bosna i Hercegovina, od aprila do jula 1992, stotine zatočenika.
- f) [Izostavljeno]
- g) Skladište “Iskra” u selu Podlugovi, opština Ilijaš, “Planjina kuća” u selu Svrake, opština Vogošća, “Sonjina kuća” u opštini Vogošća, kasarna u selu Semizovac, opština Vogošća, i vulkanizerska radionica na raskrsnici u Vogošći, opština Vogošća, u periodu od aprila 1992. do septembra 1993, desetine zatočenika.
- h) [Izostavljeno]
- i) [Izostavljeno]
- j) Gradska mrtvačnica u Sutini, Mostar, i stadion u Vrapčićima, Mostar, tokom juna 1992, više od stotinu zatočenika.
- k) Podrum toplane u Kilavcima, Nevesinje, odmaralište na Boračkom jezeru, Nevesinje, osnovna škola u Zijemlju, Nevesinje, i zgrada SUP u Nevesinju tokom juna 1992, više od stotinu zatočenika.

30. Životni uslovi u tim zatočeničkim objektima bili su surovi i obeleženi nečovečnim postupanjem, pretrpanošću, gladovanjem, prisilnim radom, neadekvatnom lekarskom negom i sistematskim fizičkim i psihičkim zlostavljanjem koje je uključivalo mučenje, premlaćivanje i seksualno nasilje.

Svojim učešćem u ovim delima, **Vojislav ŠEŠELJ** je počinio:

Tačka 5: [Izostavljeno]

Tačka 6: [Izostavljeno]

Tačka 7: [Izostavljeno]

Prevod

Tačka 8: Mučenje, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, kažnjivo po članovima 3 i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 9: Okrutno postupanje, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano zajedničkim članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, kažnjivo po članovima 3 i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 10 i 11

(DEPORTACIJA, PRISILNO PREMEŠTANJE)

31. Od 1. avgusta 1991. ili približno od tog datuma do maja 1992. godine u srpskim autonomnim oblastima u Hrvatskoj i RSK, a od 1. marta 1992. ili približno od tog datuma pa barem do septembra 1993. u Bosni i Hercegovini, te od maja do avgusta 1992. u delovima Vojvodine u Srbiji, **Vojislav ŠEŠELJ**, delujući pojedinačno ili kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, planirao je, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje deportacije ili prisilnog premeštanja hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih civila iz mesta njihovih zakonskih prebivališta u Vukovaru (SAO SBZS) u novembru 1991, u opštini Zvornik u Bosni i Hercegovini u periodu od marta 1992. do septembra 1993, na "širem području Sarajeva" u Bosni i Hercegovini u periodu od aprila 1992. do septembra 1993, u opštini Nevesinje u Bosni i Hercegovini u periodu od juna 1992. do septembra 1993, te u delovima Vojvodine, Srbija, uključujući selo Hrtkovci, u periodu od maja do avgusta 1992. godine.

32. Da bi ostvarile ovaj cilj, srpske snage, među kojima su bili "Beli orlovi" i "Dušan Silni", kao i dobrovoljci koje je regrutovao i/ili podstrekavao **Vojislav ŠEŠELJ**, opkoljavale su hrvatske i bosanske gradove i sela i zahtevale da stanovnici predaju oružje, uključujući i svoje lovačke puške koje su legalno posedovali. Nakon toga su ti gradovi i sela bili napadnuti ili zauzeti na neki drugi način, čak i ona mesta u kojima su stanovnici predali

Predmet br. IT-03-67 17 28. septembar 2007.

Prevod

oružje. Namera tih napada bila je da se stanovništvo natera u bekstvo. Nakon što bi preuzele kontrolu nad tim gradovima i selima, srpske snage su u nekim mestima sakupljale preostalo hrvatsko, muslimansko i drugo nesrpsko stanovništvo i, pod pretnjom sile, prevozile ga do lokacija u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini koje nisu bile pod srpskom kontrolom ili ih deportovale na lokacije van Hrvatske ili Bosne i Hercegovine, naročito u Srbiju i Crnu Goru. U drugim mestima, srpske snage, u saradnji sa lokalnim srpskim vlastima, uvodile su restriktivne i diskriminacione mere za nesrpsko stanovništvo i učestvovalе u kampanji terora čiji cilj je bio da se ono protera sa te teritorije. Većina nesrba koji su ostali kasnije je deportovana ili prisilno premeštena iz svojih domova.

33. U maju 1992. godine, **Vojislav ŠEŠELJ** je došao u Vojvodinu i sastao se sa svojim saradnicima iz SRS. **Vojislav ŠEŠELJ** je svoje saradnike uputio da kontaktiraju nesrbe i da im zaprete smrću ako ne odu sa tog područja. Dana 6. maja 1992, **Vojislav ŠEŠELJ** je održao huškački govor u selu Hrtkovci, u Vojvodini, u kojem je pozvao na proterivanje Hrvata sa tog područja i pročitao spisak sa imenima pojedinih meštana Hrvata koji bi trebalo da odu u Hrvatsku. Usled tog govora, izvestan broj Hrvata odlučio je da ode iz sela Hrtkovci. Posle tog govora, pristalice i saradnici optuženog, uključujući članove SRS i SČP (Srpski četnički pokret), u Hrtkovcima su započeli kampanju etničkog čišćenja usmerenu protiv nesrba, a naročito protiv Hrvata. Tokom sledeća tri meseca, mnogi nesrbi bili su šikanirani, pretilo im se smrću i zastrašivani su, što ih je prisiljavalo na odlazak. Kuće Hrvata su opljačkane i u njih su se uselili Srbi. Često su se u kuće nesrba koji su bili naterani na odlazak useljavale srpske porodice raseljene iz drugih delova bivše Jugoslavije.

Svojim učešćem u ovim delima, **Vojislav ŠEŠELJ** je počinio:

Tačka 10: Deportaciju, **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članovima 5(d) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 11: Nehumana dela (prisilna premeštanja), **ZLOČIN PROTIV ČOVEČNOSTI**, kažnjiv po članovima 5(i) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Prevod

TAČKE od 12 do 14**(BEZOBZIRNO RAZARANJE i PLJAČKA JAVNE ILI PRIVATNE IMOVINE)**

34. Od 1. avgusta 1991. ili približno od tog datuma do maja 1992. u srpskim autonomnim oblastima u Hrvatskoj i RSK, a od 1. marta 1992. ili približno od tog datuma pa barem do septembra 1993. godine u opštinama Zvornik, na “širem području Sarajeva”, te u opštinama Mostar i Nevesinje u Bosni i Hercegovini, **Vojislav ŠEŠELJ**, delujući pojedinačno ili kao učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, planirao je, naredio, podsticao, počinio ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje bezobzirnog razaranja i pljačke javne i privatne imovine hrvatskih, muslimanskih i drugih nesrpskih stanovnika koji nisu bili opravdani vojnom nuždom. To namerno i bezobzirno razaranje i pljačka obuhvatali su pljačku i uništavanje domova i verskih i kulturnih objekata, a izvršeni su u sledećim gradovima i selima:

(a) SAO SBZS: Vukovar (na stotine domova je uništeno, a mnogi su opljačkani)

(b) Bosna i Hercegovina: Zvornik (na stotine domova je opljačkano, a mnoge džamije i druge bogomolje i verska dokumentacija su uništeni), “šire područje Sarajeva” (u opštini Ilijaš kuće su opljačkane, mnoge su uništene, a džamije, katoličke crkve i druge bogomolje su uništene; u opštini Vogošća kuće su opljačkane, mnoge su uništene, a džamije, katoličke crkve i druge bogomolje su uništene); Mostar (veliki broj domova je opljačkan i uništen, a nekoliko džamija je uništeno) i Nevesinje (veliki broj domova je opljačkan i uništen, a veliki broj džamija je uništen).

Svojim učešćem u ovim delima, **Vojislav ŠEŠELJ** je počinio:

Tačka 12: Bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo po članovima 3(b) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Prevod

Tačka 13: Uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim religiji ili obrazovanju, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo po članovima 3(d) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 14: Pljačku javne ili privatne imovine, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, kažnjivo po članovima 3(e) i 7(1) Statuta Međunarodnog suda.

/potpis na originalu/
Carla Del Ponte,
tužilac

Dana 28. septembra 2007.
U Hagu,
Holandija

[pečat Tužilaštva Međunarodnog suda]